

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Батанова Людмила Олександрівна СТАН МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	240
Іванченко Едуард Пилипович ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ МИТНОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ТОВАРІВ	241
Івасюк Ігор Георгійович ДЕЯКІ ЗАХОДИ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	244
Коваль Наталія Олексіївна ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ	246
Козарійчук Дмитро Васильович ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	248
Панчук Анна Олександрівна ЩОДО ЗМІНИ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПОРТАМИ В УКРАЇНІ	249
Плохута Євгеній Петрович ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ У МИТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	252
Сергєєв Юрій Володимирович БЕЗПЕКА В ЧОРНОМОРСЬКОМУ РЕГІОНІ ТА РОЗВИТОК СТРАТЕГІЇ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА США	254
Назарко Артем Аркадійович ПОСТ-МИТНИЙ КОНТРОЛЬ У РОЗУМІННІ СТАТТІ 337 ¹ МИТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	255
Омельченко Андрій Іванович РЕЖИМ ПІДВОДНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО БАЗИСУ.....	258
Рудик Марко Романович КОНТРОЛЬ СУДЕН ДЕРЖАВОЮ ПОРТУ У СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ СУБСТАНДАРТНОМУ СУДНОПЛАВСТВУ	260

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОУСТРОЮ, ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ, ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, АДВОКАТУРИ

Бакаянова Нана Мезенівна ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АДВОКАТІВ В АСПЕКТІ ПРАВА НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАННЯ	262
Косюта Михайло Васильович УЧАСТЬ ПРОКУРОРА У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ ЗГІДНО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	265
Кісліцина Ірина Олександрівна ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ АДВОКАТАМИ ЕТИЧНИХ НОРМ ПРИ ВЕДЕННІ ОНЛАЙН-БЛОГІВ.....	267
Ковальчук Інна Сергіївна ПРАВОЗАХИСНА РОЛЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У ВОЄННИЙ ЧАС	269
Кравченко Марина Олександрівна ПОРУШЕННЯ СУДДЕЮ СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	271
Кубаєнко Андрій Володимирович МОДЕЛІ ТА ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	273
Свида Олексій Георгійович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	275
Храпенко Олена Олегівна ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В АДВОКАТУРІ.....	277
Курганський Олександр Валерійович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПРОКУРАТУР В УКРАЇНІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД	279
Нестерчук Лілія Петрівна ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	281
Зубрицький Олександр Олександрович ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕДУРИ ПРИТЯГНЕННЯ АДВОКАТА ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	283
Мозгальов Віктор Юрійович ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ ...	286
Полетило Павло Сергійович МОДЕЛЬ СПРАВЕДЛИВОГО ПРАВОСУДДЯ (ВИПАДОК, КОЛИ СВІДОК ОБВИНУВАЧЕННЯ ВІДСУТНІЙ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ)	288
Хлистік Мирослава Андріївна ПРИМИРЕННЯ СТОРІН СПОРУ ШЛЯХОМ МЕДІАЦІЇ ПІД ЧАС СУДОВОГО ПРОЦЕСУ.....	291

ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

24 лютого 2022 року українське суспільство було змушено перебудувати своє бачення подальшого життя, спрямувавши усі зусилля на подолання варварського вторгнення з боку російської федерації. Задля досягнення майбутньої перемоги над ворогом відбулися зміни у суспільно-політичному, правовому, економічному і культурному житті держави і громадян. Сформувався вражаючий волонтерський рух, змінилась державна політика, особливо, у напрямку підвищення обороноздатності країни, її національної безпеки. Зазнали значного прискорення процеси, пов'язані із опануванням культури поведінки зі зброєю, яка, після Майдану та Революції гідності почала набирати значних обертів в суспільстві. Важливим чинником трансформації суспільства є і велика кількість військовослужбовців і ветеранів військових формувань України із великим військовим досвідом. В цих умовах застаріле законодавче регулювання та інструменти, які надані Національній поліції України для забезпечення належного функціонування дозвільної системи у сфері обігу зброї, є такими, що не можуть забезпечити належний рівень правоохоронної діяльності у цій сфері в умовах сьогодення.

Наразі органами виконавчої влади проводяться істотні зміни у сфері діджиталізації (запровадження Єдиного реєстру зброї) та удосконалення чинного зброярського законодавства, але вказані дії стосуються лише підзаконних нормативно-правових актів, оскільки другого читання прийнятого 23.02.2022 року ВРУ за основу із скороченням строку підготовки Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю» досі не відбулося, хоча відповідні висновки та порівняльна таблиця профільного комітету ВРУ були надані 21.12.2023 року, про що свідчить відповідна картка законопроекту [1].

Як слушно зауважує Р. Миронюк, на відміну від інших напрямків своєї діяльності, лише напрямок дозвільної діяльності органів національної поліції не регулюється законом [2, с. 14]. Профільного закону, який би врегулював обіг предметів та об'єктів, на які поширюється дозвільна система України, в частині вогнепальної зброї наразі не прийнято.

На рівні країн членів ЄС наразі є чинною Директива Європейського парламенту і Ради Європи «Про контроль над набуттям та зберіганням зброї» від 24.03.2021 № 2021/555 [3]. Відповідно до інформації, викладеної на сайті Урядового порталу, за посиланням Євроінтеграція [4], за ініціювання здійснення перекладу вказаної директиви відповідає Національна поліція України, проте нажалі, наразі переклад не виконано.

Преамбулу Конституції України у лютому 2019 року було доповнено абзацом п'ятим, яким підтверджується та закріплюється європейський вибір України та її громадян [5].

Як вбачається із матеріалів статті Вашингтон пост складеної на підставі даних соціологічної групи «Info Sapiens», з 67 % українців, 59 % жінок та 78 % чоловіків готові до відсічі із зброєю у руках проти російських загарбників. [6].

Вищевказане підтверджує еволюційний шлях і трансформацію суспільства, в тому числі і в питанні поведінки зі зброєю, що знаходить своє відображення в тому, що першою загальнодержавною електронною петицією до Президента України, яка набрала необхідні 25 000 тисяч голосів, а саме 36244 голосів, була саме петиція із проханням законодавчо затвердити право громадян України на захист [7].

Як вбачається зі звіту робочої групи за авторством О. Буткевич, критично була сприйнята пропозиція щодо зміни у ст. 27 Конституції України, за якою пропонувалось доповнити її новим абзацом, про право громадян на захист своїх прав та конституційних свобод у поєднанні

із закріпленням права на вогнепальну зброю. Таке бачення змін у Конституцію вочевидь було обумовлено славнозвісною другою поправкою у Конституцію США [8].

Своєю чергою, 21.07.2021 року Сенат Чеської Республіки, країни члена ЄС та НАТО, яка системно продовжує допомагати Україні, проголосував за зміни у Конституцію країни, якими закріпили право громадян на захист своїх прав на життя та на захист права на життя інших осіб за допомогою вогнепальної зброї. Не можна не відмітити дещо інший підхід чеських змін до законодавчого акту, у порівнянні із другою поправкою США. Так, у чеському варіанті немає посилення на ополчення, а акцент зроблено саме на праві громадян, як індивідів [9].

За результатами опитування громадян про ставлення до володіння громадянами зброєю, яке проходило у «Дії», до якого долучилися 1 726 452 користувачів, майже 59 % дали позитивну відповідь на право громадян вільно володіти зброєю для особистого захисту [10].

В основі трансформації ставлення суспільства до володіння зброєю – об'єктивні фактори, як то імплементація передового досвіду країн з розвинутою демократією, волонтерський рух, активна військова і соціально-культурна відсіч військовій агресії росії, запит ветеранів. Беручи до уваги, що чинні процеси є еволюційним розвитком культури поведінки суспільства зі зброєю, цілком адекватною відповіддю на існуючий запит від суспільства буде прийняття у другому читання законопроекту «Про право на цивільну вогнепальну зброю» № 5708, із можливістю розгляду питання, про внесення змін у статтю 27 Конституції України, із дотриманням вимог та рекомендацій Директиви Європейського парламенту і Ради Європи «Про контроль над набуттям та зберіганням зброї» від 24.03.2021 № 2021/555. Такий підхід дозволить у подальшому визначити роль культури поведінки зі зброєю у національному опорі військовій агресії та вихованню нових поколінь вільних українців у дусі європейських цінностей.

Список використаних джерел

1. Проект Закону про право на цивільну вогнепальну зброю. Картка законопроекту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>
2. Миронюк Р. Щодо питання контролю поліцією за обігом вогнепальної зброї в період воєнного стану. *Організаційно-правове забезпечення функціонування підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану* : матеріали Всеукр. круглого столу (м. Дніпро, 3 черв. 2022 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 14–18.
3. Про контроль над набуттям та зберіганням зброї : Директива Європейського парламенту і Ради Європи від 24.03.2021 р. № 2021/555 (Directive (EU) 2021/555 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 on control of the acquisition and possession of weapons (codification)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021L0555>
4. Таблиця із орієнтовним планом перекладу активів acquis ЄС на 2023 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/MTD/orientovnyi-plan-perekladu-aktiv-acquis-ies-na-2023-rik.pdf>
5. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Berger M. A majority of Ukrainians support armed resistance and oppose concessions to Russia, poll finds : Washington Post article on Info Sapiens pol : 12.03.2022. URL: <https://sapiens.com.ua/en/publication-single-page?id=203>
7. Законодавчо затвердити право громадян України на захист : електронна петиція № 22/000040-еп. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/40>
8. Право на збройний самозахист : правова дискусія в Україні. URL: https://voxukraine.org/the-right-to-armed-self-defence-ua#_ftn7
9. У Чехії закріплюють в конституції право громадян захищати своє життя зі зброєю. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/07/21/7125694/>

10. Понад 1,7 мільйона українців взяли участь в опитуванні щодо володіння зброєю – Мінцифри. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3497446-ponad-17-mln-ukrainciv-vzali-ucast-v-opituvanni-sodo-volodinna-zbroeu-mincifri.html>

Ключові слова: правоохоронна діяльність, правоохоронна система, правоохоронні органи, обіг вогнепальної зброї, єдиний реєстр зброї, цивільна зброя, трансформація суспільства, культура поводження зі зброєю, воєнний стан.

Keywords: law enforcement activity, law enforcement system, law enforcement agencies, circulation of firearms, Unified Weapons Register, civilian weapons, transformation of society, culture of handling weapons, martial law.

Полетило Павло Сергійович

*Волинський національний університет імені Лесі Українки,
аспірант кафедри кримінального права і процесу*

МОДЕЛЬ СПРАВЕДЛИВОГО ПРАВОСУДДЯ (ВИПАДОК, КОЛИ СВІДОК ОБВИНУВАННЯ ВІДСУТНІЙ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ)

Під моделлю справедливого правосуддя у випадку, коли свідок обвинувачення не з'явився в судове засідання, розуміємо сукупність поглядів на організацію правосуддя, при якій забезпечується дотримання прав захисту, передбачених пунктом 1 та підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції [1].

Правило – це сукупність процесуальних дій суду, розроблених ЄСПЛ для регулювання ходу судового розгляду з метою забезпечення справедливості стосовно сторін кримінального провадження.

За основу створення згаданої моделі брали правило (критерій) трьохступінчатого тесту, який потребує з'ясування питань:

- 1) чи існували вагомі підстави для неявки свідка в судове засідання для прийняття в якості доказу неперевірених показань відсутнього свідка;
- 2) чи були докази відсутнього свідка «єдиною» чи «вирішальною» основою для винесення підсудному обвинувального вироку;
- 3) чи мали місце достатні врівноважуючі фактори, в тому числі процесуальні гарантії, які компенсують труднощі, з якими зіткнулась сторона захисту в результаті прийняття в якості доказу неперевірених показань, які забезпечать справедливість судового розгляду [2, п. 152].

На пропонованій моделі (Рис.1) ці питання зображені блоками: «Наявність поважних причин», «Єдиний чи вирішальний доказ», «Врівноважуючі фактори та процесуальні гарантії». З'ясування кожної позиції тесту здійснюється як з допомогою національного законодавства, так і з допомогою правил, вироблених

ЄСПЛ. Підтвердженням слугує прецедент: «Хоча питання щодо допустимості доказів у справі – це, насамперед, предмет регулювання національного законодавства і ... саме національні суди мають давати оцінку наявним у справі доказам, його (Суду – підкреслено нами) завдання за Конвенцією полягає не у вирішенні того, чи було належним чином прийнято показання свідків як докази, а у встановленні провадження в цілому, і, зокрема, спосіб отримання доказів, справедливим» [3, п. 50].

Крім відміченого, Суд наголошує, що акцент на загальній справедливості його ролі, яка полягає «не в абстрактному розгляді ..., а у встановленні гарантій для забезпечення відповідності провадження у кожній справі вимогам справедливого судового розгляду з огляду на конкретні обставини кожного обвинуваченого» [4, п. 147–148]. Саме правила виступають гарантіями у забезпеченні відповідності провадження вимогам справедливого судового роз-